

Тактика реагування на правопорушення проти особи та громадського порядку

Лекція 4 · Тема 8

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

Структура теми

01

Алгоритм дій при насильницьких правопорушеннях

Оцінка загрози, припинення, допомога, затримання,
збереження місця події

03

Безпека потерпілих та свідків

Фізична охорона, конфіденційність, психологічна
підтримка

02

Масові конфлікти та заворушення

Нормативна база, Скандинавська модель, тактика
припинення

04

Взаємодія зі слідчо-оперативною групою

Наказ МВС №575, ролі учасників, процесуальний порядок

Алгоритм дій при виявленні насильницьких правопорушень

Насильницькі злочини – вбивства, тілесні ушкодження, розбої – вимагають миттєвої оцінки ризиків та пріоритезації порятунку життя.

Нормативна база

- ЗУ «Про Національну поліцію» (ст. 18, 31, 42–46)
- КПК України (ст. 208 – затримання без ухвали слідчого судді)

Ключовий принцип

Правоохоронець зобов'язаний діяти рішуче та послідовно, дотримуючись законодавчо визначеного алгоритму від моменту виявлення злочину до передачі місця події слідчо-оперативній групі.

Послідовність дій: 5 кроків

1

1. Оцінка загрози

Визначення наявності зброї у правопорушника

2

2. Припинення

Вимога зупинити дії; за потреби – сила, спецзасоби, зброя (ст. 43–46)

3

3. Допомога

Негайна домедична допомога потерпілим і знешкодженому правопорушнику

4

4. Затримання

Кайданки, поверхнева перевірка особи

5

5. Збереження місця

Огородження, недопущення сторонніх до приїзду СОГ

РОЗДІЛ 2

Масові заходи та конституційне право

«Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації... Обмеження може встановлюватися судом лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку.»

– Конституція України

Участь у масових заходах – конституційна форма реалізації прав і свобод. Поліція зобов'язана забезпечувати публічний порядок, дотримуючись принципу законності та поважаючи права учасників.

Нормативна база у сфері мирних зібрань

1

Міжнародні акти

Загальна декларація прав людини (ст. 20), МПГПП (ст. 21), ЄКПЛ (ст. 11) – обмеження лише за необхідності в демократичному суспільстві

2

Конституція та закони України

ЗУ «Про Нацполіцію», «Про місцеве самоврядування», «Про об'єднання громадян», «Про прокуратуру», «Про свободу совісті»

3

Кодекси

КК України (ст. 293, 294, 295, 340), КУпАП (ст. 185-1, 185-2), Кодекс адміністративного судочинства

4

Підзаконні акти

Регіональні положення про масові заходи; Положення про службу дільничних інспекторів (визначення «громадський порядок»)

Класифікація масових заходів та кризові стадії

Типи масових заходів

Громадсько-політичні

Спортивні

Культурно-масові

Стадії кризової ситуації

1. **Початкова** – негативні почуття, суперечливі думки
2. **Назрівання** – формування конфліктних відносин
3. **Апогей** – відкрите зіткнення, небезпечна обстановка
4. **Заключна** – відносно вгасання; можливий рецидив

Робота в натовпі – найскладніший психологічний та тактичний елемент. Головна мета – **локалізація конфлікту**.

Скандинавська модель забезпечення публічної безпеки

Наказ МВС України № 706 від 23.08.2018 запровадив «Скандинавську модель» – після трагічних подій у Гетеборзі (2001, 56 поліцейських постраждало) та Копенгагені (1993, 26 поліцейських).

Основна мета

Забезпечення конституційних прав громадян, мінімізація фізичного контакту, запобігання травмуванню та пошкодженню майна

Поліція діалогу

Залучення спеціальних офіцерів для переговорів; вплив на натовп та заохочення самостійного виходу з агресивної зони

Система керівництва

«Золоте», «Срібне» та «Бронзове» керівництво; кожна група має оператора для фіксації дій поліцейських і правопорушників

Ключові елементи Скандинавської системи

Спеціальна техніка

Використовується для стримування та витіснення натовпу; поліцейські пересуваються **позаду** техніки

Поетапне екіпірування

На першому етапі – без протиударної екіпіровки та щитів. Протиударні комплекти застосовуються лише у крайньому випадку

Постійний нагляд

Спостереження за агресією натовпу на відстані; фізичний вплив – **виключно** проти осіб, що скоюють правопорушення

Управління потоками

Розділення великих груп громадян на менші та їх супроводження з метою уникнення правопорушень

Типи масових заворушень

Інструментальні

Добре сплановані, слугують засобом досягнення визначених цілей

Експресивні

Підвищена емоційність, прояв почуттів і ставлення до наявних факторів

Перехідний тип

Інструментально-експресивний; часто виникає без загальних причин

Діючий

Несподіване виникнення. Підвиди: агресивний, панічний, користолюбний, повстанський

- ❑ У зарубіжній науці поширена теорія «порохового погребя»: масове заворушення може спалахнути через «іскру» – наприклад, чутки про насилля з боку правоохоронців.

Спеціальні заходи з припинення масових заворушень

Припинення масових заворушень силовими методами – вид спеціальних бойових дій підрозділів Нацполіції та Нацгвардії. Спеціальний план **«Хвиля»** застосовується, коли всі інші засоби (переговори, профілактика) вичерпані.

Вогнепальна зброя

Застосовується лише в стані необхідної оборони або крайньої необхідності

Спеціальні засоби

Використовуються з метою самооборони та психологічного впливу

Тактика витіснення

Ефективна за наявності значних сил; 3–4 шеренги можуть розосередити натовп до 3–4 тис. осіб

Угрупування сил і тактика дій

Структура угрупування

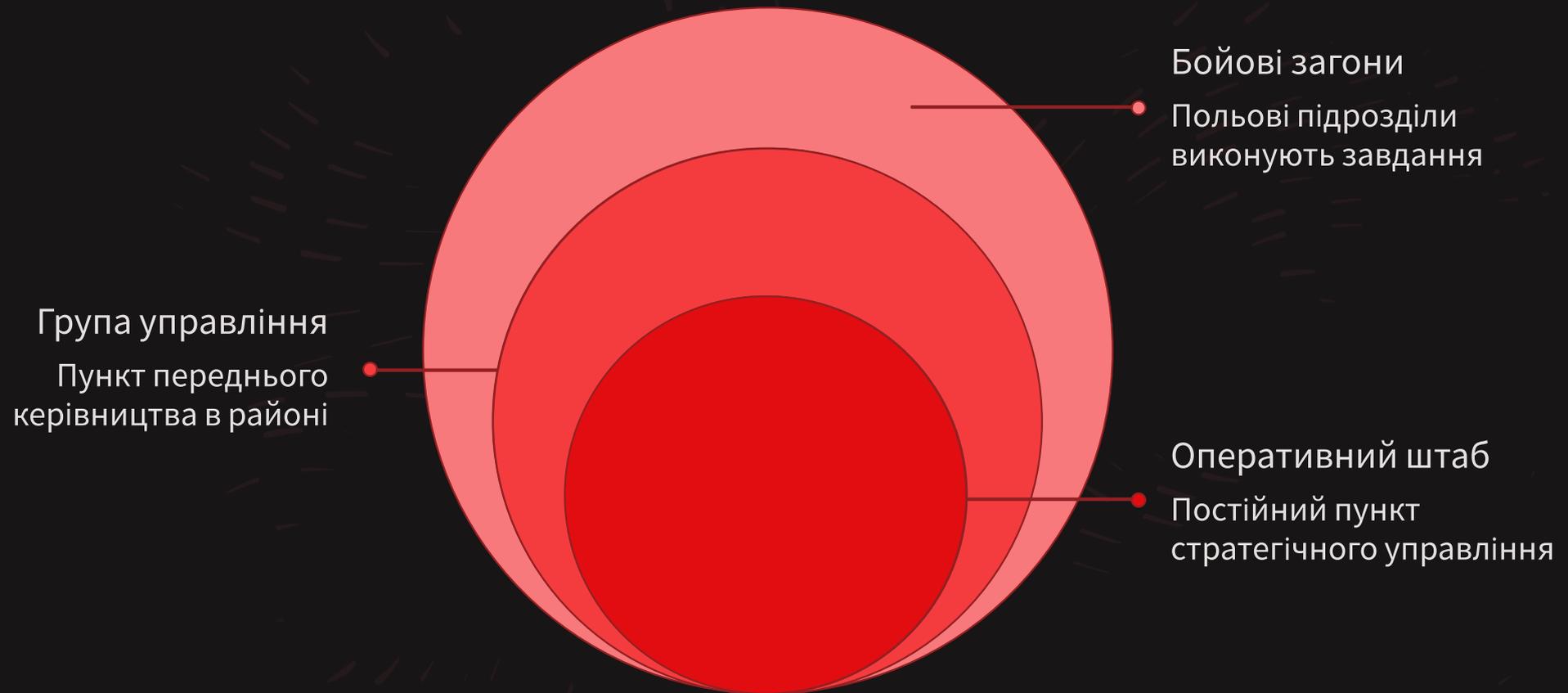
- Групи блокування, розосередження, резерву
- Збройний резерв – на випадок зброї або захоплення заручників
- Загальний резерв – до кількох сотень осіб

Тактика проти «бойовиків»

Найефективніший метод – одночасний удар по флангах за напрямками, що сходяться, із застосуванням димів і спецзасобів. Оптимальний розмір групи, що відсікається – **~100 осіб**. Блокування потребує **триразової переваги в силах**.

Шиккування бойових порядків мінімум у **два ешелони** – єдиний спосіб зберегти управління при силовому контакті з натовпом.

Система управління операцією

Оперативний штаб здійснює стратегічне управління з постійного пункту; група оперативного управління – тактичне керівництво безпосередньо в районі операції. Зв'язок між пунктами – радіо з дублюванням дротовим зв'язком.

Функції оперативного штабу та групи управління

Оперативний штаб (постійний пункт)

- Збір та аналіз оперативної інформації
- Тилове та матеріально-технічне забезпечення
- Підтримання зв'язку зі зведеними загонами
- Оформлення рішень керівника операції
- Розроблення схем маневру силами

Група оперативного управління (виносний пункт)

- Тактичне управління безпосередньо в районі
- Визначення вихідних рубежів і напрямків дій
- Ведення журналу бойових дій
- Організація медичної допомоги постраждалим
- Прийняття рішень про силові заходи за дефіциту часу

❏ Склад штабних груп: організаційно-аналітична – 10–12 осіб; військово-оперативна та зв'язку – до 8 осіб; тилового забезпечення – 12–15 осіб.

РОЗДІЛ 3

Забезпечення безпеки потерпілих та свідків

Правоохоронець є першим гарантом безпеки людини, що постраждала від злочину.

Фізична охорона

Застосовується за наявності реальної загрози життю свідка або потерпілого

Конфіденційність

Таємниця особистих даних у протоколах (ст. 27 КПК); використання псевдонімів за потреби

Психологічна підтримка

Залучення психологів і спеціалізованих служб; особливо при домашньому насильстві (ЗУ «Про запобігання домашньому насильству»)

РОЗДІЛ 4

Взаємодія зі слідчо-оперативною групою (СОГ)

Перший наряд поліції – «очі» слідчого до приїзду групи. Нормативна основа: **Наказ МВС №575 від 07.07.2017** – взаємодія як поєднання зусиль усіх підрозділів для швидкого та повного розслідування злочинів.

Ролі учасників СОГ

1

Слідчий – старший СОГ

Керує діями всіх членів групи, відповідає за огляд місця події, дає обов'язкові доручення (п. 5, 8 Розділу II)

2

Оперативний працівник

Подвірний/поквартирний обхід, встановлення свідків, прикмет злочинців; негайно інформує слідчого (п. 9)

3

Спеціаліст-криміналіст

Консультує слідчого, фіксує (фото, відео), виявляє та пакує сліди (п. 10)

4

Дільничний / Патрульний

«Перший ешелон» – охороняє місце події, зберігає сліди, надає допомогу потерпілим (п. 11)

Процесуальний порядок та принципи взаємодії

Процесуальний порядок (Розділ VI)

Взаємодія оформлюється **письмовими дорученнями** слідчого. Оперативні підрозділи не мають права діяти за власною ініціативою в межах кримінального провадження.

Основні принципи (Наказ №575)

- Самостійність слідчого
Втручання осіб без законних повноважень — заборонено
- Нерозголошення
Таємниця даних досудового розслідування
- Оптимальність
Використання баз даних, криміналістичної техніки, службових собак

Ключові висновки теми

Алгоритм реагування

5 послідовних кроків від оцінки загрози до збереження місця події

Скандинавська модель

Мінімізація контакту, діалог, поетапне застосування сили

Захист потерпілих

Фізична охорона, конфіденційність, психологічна підтримка

Взаємодія з СОГ

Слідчий – старший; письмові доручення; заборона самодіяльності

Тема 8 · Лекція 4 · Тактика реагування на правопорушення проти особи та громадського порядку

Нормативна база

ЗУ «Про Національну поліцію», КПК України, Накази МВС №575 та Постанова №706

